

Euskal Herriko Liburutegia

Jakina denez, munduko erresuma aurreratu guzietan biblioteka handi bat antolatu ohi dute, ikasle eta irakasle eta gainerako jendeak irakurtzeko era eta aukerarik ukan dezaten. Aspaldidanik horrelaxe egin da, Assurbanipal-en Ninibetik hasita, Ejipto-ko papirotegietatik jarraituaz, Alejandriako *liburutegiraino*. Erromatar eta arabiarrek beste hainbeste egin zuten, eta XV mendiaz gero ugariagotzen eta aberasten joan zaizkigu ekialdean liburutegiok.

Eta gaurregun edozein gizarte aurreratuk aitortzen du biblioteka hauen beharra. Honegatik, agintariek lege bereziz babesten dituzten gizarte osoaren zerbitzurako sortzen diren jakinbide-eraketa hauk. Gu ere honelako zerbaiten premiatan garela errazki ikus daiteke.

Hain zuzen azken hilabete hauetan Catalunya aldean kezka bera agertu da, nahiz eta han beste arrazoiengatik izan. Izan ere, hogeitahamar urteren buruan, *Catalunyako Bibliotekak* zuzendari aldaketa bat du, eta 60 bat urtetan bigarren aldaketa bakarrik: Mateu Llopis-ek erretiroa hartzean, gizon berri baten bila ibiliak dira Barcelona-ko liburutegi nagusi horri zuzendaria emateko. Hau dela-ta, *La Vanguardia*-k Xavier Fort i Bufill-en artikulua pare bat argitaratu du.

Biblioteka hura, 1907-an jaio zen Institut d'Estudis Catalans delakoaren babespean, eta Prat de la Riba-k eraginda. Best hilabete barru, 20.000 liburu zituen, eta hasiera batetan historiara zuzendua baldin bazen ere, 1911-z gero jakintza orori zabaltzen du bere betekizuna. Liburutegiaren asmoak honelatsu labur daitezke: Catalunya-ko historiaren taupadak jascaz, zientzia modernuetarako jakinbideak eskaini, Catalunya-ko herrialde guzien berri jakiteko erraztasun guziak eman eta inbestigakizun denetarako tresnak eskutaratu, honela zientzien aurrerakuntzan Catalunya-k ere eskuhar dezan.

1914-ez gero baditu 50.000 liburu eta 1.000 aldizkari-sorta, eta 300 bat kultur erakunderekin ditu harremanak. Institut aipatuaren,

sortu berria zen Mancomunitat-aren, Barcelona-ko Udalaren eta Estaduaren laguntzekin burutzen du bere zeregina, 1915-ean eman zaion Patronatupean. 1925-ean delako Directorio Militar-ak Mancomunitat hura desegin zuenean, Barcelona-ko Aldundiaren eskuetara dator Catalunya-ko Biblioteka: 150.000 liburuki ditu eta 900 eskuidazki eta Espainia-ko bigarrena zen bere aberastasun eta irakurlez. 1931-az gero Generalitat de Catalunya sortu berriaren agintepean jartzen da liburutegia eta gudatea amaitzean 400.000 liburuki eta 1.500 eskuidazki ditu eta gaur duen bizitokira etorria da: Hospital General de la Santa Creu.

Gerratekoan, zuzendari eta bertako arduradunei esker, liburutegian diren ondasun guztiak oso-oso salbatzen dira. Jordi Rubió i Balaguer-ek zuzendaritza utzi ondoren, hamahiru hilabete barru Mateu i Llopis-ek hartzen du etxearen lema bere eskuetan. 1940-eko otsailean irekitzen da berriz ere liburutegia: *Biblioteca Central* deituko zaio orain eta berriz ere Barcelonako Aldundiaren agintepean gelditzen da. Aurrera doa orain ere: 1951-n, 500.000 liburuki gordetzen ditu; 1960-n, 700.000 dira eta 200.000-tik gora kontsulta egiten zaizkio.

Hauek denak jakingarriak izanik ere, itzul gaitezen gurera. Euskal Herriak ere behar luke bere biblioteka bat, gure gainerako aurrerakuntzei dagokien pareko liburutegi aberats eta modernu bat. Eta asmo honen balio frogatzeko ez zaizkigu arrazoiak falta. Garai batetan —orain gutira arte— Euskal Herria goi mailako Irakaskintzatik urrun bizi izan baldin bada, eta guzcion kalterako noski, gaur milaka goikasle ditugu; sortu dira han hemen Goi-Ikastetxeak (Fakultade eta Goi-Eskolak). Gure hiriburu guzietan ditugu chundaka unibertsitario eta denak dira biblioteka handi eta egoki baten beharretan. Eta gure inbestigatzaile gazteak zer esanik ez. Premia gorri hau asezteko, ikastetxe bakoitzak sortu nahiko du bere liburutegia; baina, hau beharrezkoa izanik ere, ez da aski izanen, komeni litzakeen neurrian biblioteka oso bat egiteko. Bai kultura orokor batek eta baita norberaren espezialidadeak ere ez lukete jasango gure banakako ahalengin alferrik.

Catalunya-k bezalatsu, eta ez gutiago, gure Euskal Herriak kultur premia bereziak ditu, eta beharrian hauei erantzun egoki bat eman beharretan gara. Hiriburu bakoitzari lehenen mailako biblioteka bat eman ez dezaiokegunez, guzientzat baliagarri eta premiako dugun hori, nonbait eta guzientzat egin beharra dago. Eta Euskal Herriko liburutegia aipatzean, jakin dezagun horrekin zer esan nahi den. Ez noski Euskal Herriari buruz bakarri eratuko den liburutegi oso bat. Hori ongi legoke, baina askozaz ere aintzinago joan behar da. Kul-

tura orokor batean bidelagun izango dugun liburutegia osatzeraino, alegia: edozein giza-jakintzatan eta zientzian lagungarri izan daki-gukeena. Euskal Herriaren historia eta gaurko gizartea argitzeko liburutegia ere hor barnean ukanen genuke; baina beste gai guzien jakitateaz jantziko gaituzten liburuekin batean. Edozein herrik eta gizarte aurreratuk nahi lukeen biblioteka oso eta ireki bat nahi genuke Euskal Herrian ere.

Pentsa daitekeenez, honelako asmo bat mamitzeko, ez da aski bakoitzak —Ikastetxe, Diputazio, etab.— bere bidetik ekitea, ez bait lirake nahi litzakeen liburutegi horretaraino sekula helduko, izan ere badakigu liburutegi bat ez dela inoiz burutzen eta berehalako batean zahartzen dela, egunean egunean, eta behar diren gastu guzietekin, berritzen ez baldin bada Honelako biblioteka baten gogoak buruhauste hainitz ditu, eta gastu asko, bakarka lan honi ekiteko. Aipatu dudan Catalunya-ko liburutegiak 20.000 liburuki berri sartzen ditu urtero. Eta, hala ere, biblioteka harek bere arazoak ditu...

Batere optimista izan gabe ere, gure Aldundiei, *elkarturik*, zerbait egin dezatela eskatuko genieke. Zein izango da gure Goi-Ikastetxeen etorkizuna, edozein inbestigakizun aurrera eramateko kanpora joan behar baldin badugu. Badakit, honelakorik nonahi gertatzen dena; baina ez noski guri gertatuko zaigun neurrian. Probintzia bakoitzak bide honetatik egin dezakeena ez dut uste urrutiegi joango denik, eta gure Diputazioek —beste zeregin askotarako bezalaxe— elkarturik eman beharko liokete aurpegi biblioteka modernu baten arazoari. Bestelakoriz ez da pentsagarri ere. Eta Aldundiek erantzuterik ez balute, oraindik pesimistago ere izan beharko genuke.

Gure herriaren kulturgintzarako erabat premiazkoa dugun liburutegi hau ez dezakegu bazter inola ere, geroz eta zailago gertatuko bait da asmoa aurrera eramatea. Euskal Herrian Goi-Ikastetxe horiek nahi baldin baditugu, era berean sortu behar da haien osagarri bazterrezina den biblioteka handi bat. Asmatuko ahal da gure beharrian hau ikusi eta asetzen.

Joseba INTXAUSTI.

